

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І.І.МЕЧНИКОВА
ІНСТИТУТ МАТЕМАТИКИ, ЕКОНОМІКИ І МЕХАНІКИ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ
ДУМКИ**

**Спеціальність: 7.03020301 – «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст**

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

«Еволюція економічних систем в умовах глобальних дисбалансів»

**Студентки VI курсу заочної форми
навчання
Берковської Ольги**

**Науковий керівник,
к.е.н., доц. Ломачинська І.А.**

**Рецензент,
ст.викл. Борисов М.Ю.**

Рекомендовано до захисту:

Протокол № 9 засідання кафедри світового
Господарства і міжнародних економічних
відносин від «___» _____ 2013 р.

Завідувач кафедри _____
д.е.н, проф. Горняк О.В.

Захищено на засіданні ДЕК _____
(дата)

протокол № _____

Оцінка _____

Голова ДЕК _____
д.е.н, проф. Степанов В.М.

ОДЕСА 2013

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ.....	6
1.1. Принципи та умови формування сучасних економічних систем.....	6
1.2. Моделі розвитку економічних систем в світовій економіці.....	11
РОЗДІЛ 2. ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ДИСБАЛАНСІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН.....	23
2.1. Вплив глобальних дисбалансів на світові економіки.....	23
2.2. Еволюція країн Європи в посткризовий період як цілісної системи....	32
2.3. Еволюція моделі соціально орієнтованої ринкової економіки на прикладі Німеччини.....	39
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ ДИСБАЛАНСІВ НА ФОРМУВАННЯ АЗІАТСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	55
3.1. Особливості впливу глобальних дисбалансів на Азіатсько-Тихоокеанський регіон.....	55
3.2. Трансформація японської моделі під натиском світової фінансової економічної кризи.....	65
ВИСНОВКИ.....	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94

ВСТУП

Сучасні тенденції світового економічного розвитку демонструють, що практика функціонування економічних систем різних рівнів зазнала істотних змін. Насамперед, це пов'язано з динамізацією міжнародного руху капіталу, товарів, послуг та інтелектуальної власності в умовах зниження бар'єрів між національними ринками, зростанням відкритості світової економіки, що у свою чергу стало причиною формування ринків нового типу – глобальних ринків. З іншого боку, наслідком інтенсифікації міжнародного обміну, загострення глобальних проблем та збільшення відкритості економічних систем світу на всіх рівнях стає зростання їх взаємозалежності та взаємопов'язаності, зокрема економічних систем мікрорівня, національних економік, регіональних економічних угруповань. Результатом процесу глобальної інтеграції економічних систем є формування економічної системи нового рівня – глобальної економічної системи.

Останнім часом торговельні, платіжні та фінансові дисбаланси США створили нову хвилю «фінансового цунамі» у міжнародній фінансовій системі. Протягом певного часу після початку фінансової кризи її вплив на економічну активність реального сектору бачився обмеженим, проте слушність даного твердження була спростована життям. Глобальна криза продовжує поглиблюватися, а її наслідки вже відчули всі без винятку держави світу.

Визначальною ознакою сучасності є ускладнення структури економічних систем, прискорення НТП та процесу глобалізації господарського життя суспільства. Зазначені процеси охоплюють економіку практично всіх країн світу, відкриваючи нові можливості та породжуючи небачені загрози й ризики їхнього подальшого розвитку. Оскільки нестабільність та непередбачуваність розвитку стають найстійкішою рисою нинішнього часу, загострюється потреба в глибокому осмисленні сутності,

структурної динаміки та механізмів трансформації економічних систем в умовах глобалізації.

Нові актуальні аспекти дослідження обраної теми дипломної роботи зумовлені світовою фінансово-економічною кризою, яка засвідчила загострення суперечностей між глобальною природою сучасних світогосподарських процесів та існуючими інституційно-організаційними механізмами їх урегулювання. Проблеми еволюції економічних систем в умовах глобальних дисбалансів набувають особливого науково-теоретичного та практичного значення з урахуванням сучасних реалій розвитку країн. Недостатній ступінь розробки теоретико-методологічних засад трансформації економічних систем в умовах глобальних дисбалансів, з одного боку, та важливість результатів даного дослідження для забезпечення динамічного розвитку перехідних економік, з другого, свідчать про об'єктивну необхідність подальшого дослідження зазначеної наукової проблеми.

Метою дипломної роботи є комплексне дослідження особливостей розвитку економічних систем в умовах глобальних дисбалансів, формулювання на цій основі теоретико-методологічних положень та подання обґрунтованих методичних і практичних рекомендацій щодо ефективного розвитку країн в умовах сучасного світогосподарського середовища.

Для досягнення визначеної мети було передбачено постановку й вирішення таких завдань:

- розкрити сутнісні характеристики та функціонально-структурні параметри сучасних економічних систем;
- проаналізувати трансформацію економічних систем у новітньому парадигмальному контексті з урахуванням теоретико-методологічних новацій;
- дослідити відмінності економічних систем;
- проаналізувати сучасні інституційно-організаційні механізми розвитку економічних систем в умовах глобальних дисбалансів.

Об'єктом дослідження є економічні системи як складні, організаційно неоднорідні цілісності, здатні до самоорганізації та саморозвитку.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади трансформації економічних систем в умовах глобальних дисбалансів та методи стабілізації економічного розвитку країн.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні видання міжнародних організацій (ЄС, МВФ, АТЕС, АСЕАН), наукові розробки вітчизняних та зарубіжних дослідників.

Методологічною та теоретичною основою дипломної роботи є осмислення наукових підходів щодо трансформації економічних систем, обґрунтованих у працях вітчизняних і зарубіжних дослідників у системному підході. Предмет та мета дослідження зумовили застосування методичних надбань вітчизняної та світової економічної науки.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах розвитку світогосподарських зв'язків, які характеризуються посиленням взаємозв'язків між державами, розмиттям національних кордонів, створенням спільних ринків товарів і послуг, уніфікації правил та об'єднання фінансових ринків, роль держави як окремого актора міжнародних відносин зводиться до мінімуму. Саме глобалізація у всіх її формах прояву призвела до неконтрольовано-спекулятивної мобілізації суб'єктно-об'єктних аспектів міжнародних економічних відносин, що є причиною частих назрівань кризових процесів економічних систем.

Таким чином, проаналізувавши основні економічні системи та їх еволюцію в період кінця XIX ст. - XXI ст., можна сказати, що кожна з моделей економічних систем змінилася. На це сприяло багато факторів, насамперед прискорення глобалізаційних процесів XXI ст., що зумовило залежність фінансової, банківської та інших сфер діяльності країн світу. Намагаючись побудувати економічну систему, слід звернутися до аналізу загальних закономірностей руху економічних систем: цілісність, відкритість до зовнішніх впливів і зв'язків, здатність породжувати, підтримувати та розвивати інтегративні властивості сукупності об'єктів і підсистем, що у процесі взаємодії й складають базу та структуру даної системи. Подібно до життєвого циклу суспільства, економічна система також має свій життєвий цикл, отже й свої специфічні стадії функціонування: виникнення, формування, розвитку. Ці стадії характеризують висхідний рух системи. Однак будь-яка економічна система має й траєкторію спадного руху, що визначається трьома іншими стадіями: проходження, розпад, зникнення. Таке розуміння життєвого циклу економічної системи як основи суспільства, дає змогу говорити про безперервність внутрішніх трансформаційних процесів і перехідних станів усередині будь-яких економічних та соціальних систем.

Глобалізація світогосподарських зв'язків загострює глобальні проблеми людства, які можна визначити як комплекс зв'язків і відносин між державами і соціальними системами, суспільством і природою в загальнопланетарному масштабі, які зачіпають життєві інтереси народів всіх країн світу і можуть бути вирішені лише в результаті їх взаємодії. Питання нерівномірного розподілу боргу у світовій економіці (так звана, проблема глобальних дисбалансів) в останні роки відіграє у світовій фінансовій системі надзвичайно важливу роль. Значимість проблеми глобальних дисбалансів важко переоцінити - адже мова йде про найбільші світові економіки: США, Китай, Японію, Європейський Союз. Вона проявляється у динаміці курсів основних валют і вартості валютних резервів різних країн. Торговельні потоки та взаємні інвестиції істотно залежать від валютних, кредитних і фондових ризиків, які безпосередньо пов'язані із проблемою глобальних дисбалансів. Сучасна фінансова криза почалася на ринку нерухомості США в 2007 році і досить швидко охопила як фінансові ринки цієї країни, так і фінансовий сектор інших розвинених держав, передусім країн ЄС і Японії. Таким чином, на відміну від інших післявоєнних криз сучасна фінансова криза почалася на ринках розвинених країн, тобто країн, які традиційно вважалися локомотивом світового господарства, а їх економічна стійкість в довгостроковому плані не викликала яких-небудь серйозних сумнівів. Важливою особливістю кризи є також те, що вона протікає в умовах надзвичайно високого рівня взаємозалежності національних економік. Така взаємозалежність означає, що кризові явища надзвичайно швидко поширюються у світовому господарстві, втягуючи в орбіту кризи практично усі країни. Тому криза дуже швидко набула світового характеру з усіма відповідними наслідками.

Також слід відмітити, що криза 2007 – 2009 рр., як не дивно, посилила процеси глобалізації, прискорила системні зміни у світовій економіці – відбувається зближення найкрупніших розвинутих і висхідних країн, формуються та зміцнюються нові інтеграційні утворення, модифікується

конфігурація і вплив транснаціональних корпорацій. Водночас, неочікуваність та глибина кризи спонукали до суттєвого перегляду чинників і складових розвитку світової економіки. Існує низка макроекономічних суперечностей і дисбалансів, за даними іноземних та вітчизняних спеціалістів, які можуть призупинити посткризове відновлення. Зокрема, до таких належать:

- низька економічна динаміка, насамперед, розвинутих країн, де ще не компенсовані кризові втрати;
- боргові негаразди в розвинутих країнах Європи;
- висока та нестабільна ціна на енергоресурси, насамперед, нафту, що посилює невпевненість, генерує спекулятивні тенденції і водночас – погіршує споживчі настрої, провокує подальше поширення стагнаційних процесів;
- валютна нестабільність і слабкий долар, що може посилювати валютні коливання і провокуватиме макроекономічну нестабільність, поширення інфляційних процесів;
- зниження попиту в Японії, посилення інфляційних процесів у Китаї, що разом негативно вплине на світовий сукупний попит.

Проаналізувавши економічний розвиток країн у 2008 - 2013рр., можна сказати, що 2010р. все ж став «переламним» роком – хоча й поступового, проте послідовного відновлення світової економіки. Далеко не всім країнам вдалося компенсувати економічні втрати 2008-2009рр. Провідні ж висхідні економіки (насамперед Китай та Індія) забезпечують прискорене відновлення, а відтак – мають позитивний вплив на світову економіку загалом. Хоча висхідні економіки відіграють дедалі більшу роль у світових економічних процесах, проте глобальним рушієм розвитку залишаються великі розвинуті країни.

Сьогодні на світових ринках посилилися ризики неплатоспроможності «слабких» держав ЄС. Проте «слабкими» виявилися відносно «старі» члени (Греція, Ірландія, Іспанія, Італія, Португалія), а переважна більшість нових

країн-членів ЄС, мають привабливіші макроекономічні показники. Хоча раніше експерти погоджувались у погляді, що штучне утримання країн економічного простору може призвести до економічних конфліктів, вони також розуміли, що за таких умов може виникнути ворожість по багатьом причинам, насамперед, через історичні, національні, релігійні та інші ознаки. Той факт, що в установчих документах ЄС і Європейського фінансового союзу не прописані механізми виходу з них, тільки посилює ситуацію. Незважаючи на наявні розбіжності з фінансових питань, важко представити ситуацію, в якій хто-небудь з нинішніх членів ЄС розв'язав би війну проти іншого. В той же час, подальші заходи по виходу з кризи можуть привести до радикальних змін у внутрішній політиці, у тому числі країн, до теперішнього часу серйозно не зачеплених кризою. Західні експерти прогнозують, що в тому або іншому ступені поточна криза приведе до посилення тенденцій, що раніше намітилися, до зосередженості Європи на внутрішніх процесах. Впродовж найближчого часу основна маса політичних зусиль буде спрямована на управління процесами узгодження, відновлення впливу, забезпечення соціальної стабільності і налагодження стосунків між державами і європейськими інститутами. Якщо Європа вийде з кризи за допомогою посилення її центральних керівних інститутів, США будуть вимушені знаходити способи ефективної взаємодії з ними, можливо, шляхом зміщення центру уваги з НАТО і концентрації на дійсно незалежних і ефективних структурах європейської безпеки.

Навіть з урахуванням найбільш оптимістичних припущень про можливі підсумки кризи Європу чекає перспектива тривалих істотних скорочень військового бюджету. Чим довше продовжиться криза, тим вище, ймовірно, підніметься рівень заборгованості і тим сильніше це вплине на оборонні витрати. Багато аналітиків висловлюють думку, що фінансова криза приведе до зміцнення співпраці європейських держав в оборонній сфері. В той же час, в умовах жорсткого економічного тиску країни Європи будуть, швидше, більше інтенсивно обіргати наявні в їх розпорядженні унікальні

оборонні технології і виробництва. Разом з економічними чинниками, можна чекати серйозної політичної протидії більш вільному обміну військовими ресурсами.

На прикладі соціально орієнтованої моделі Німеччини були розглянуті основні відмінності цієї моделі та за яких умов країна не тільки не зазнала шкоди від економічної кризи, але й підвищила свої економічні показники та вплив на єврозону. Процес подолання кризи Німеччиною має комплексний характер й зосереджується на таких головних напрямках:

- 1) усунення причин та наслідків фінансово-економічної кризи;
- 2) створення кращих умов для розвитку освіти і науки;
- 3) пенсійне забезпечення, догляд та соціальна сфера, охорона здоров'я;
- 4) охорона навколишнього середовища, енергетика, сільське господарство, захист споживачів;
- 5) сім'я і пенсіонери;
- 6) внутрішня політика та інтеграція;
- 7) міжнародне партнерство на світовому рівні;
- 8) мистецтво і культура.

Задля розвитку міжнародного партнерства ФРН на світовому рівні в рамках програми антикризових дій передбачається модернізувати систему взаємовідносин як в економічній, так і політичній, військовій та інших сферах. При цьому було висунуто ряд завдань, а саме:

- зосередити зусилля на впровадженні нових засад розвитку Європейського Союзу;
- надати нову динаміку німецько-американським відносинам;
- втілювати німецько-французькі ініціативи щодо подолання економічної і фінансової кризи;
- забезпечити стратегічне партнерство з Російською Федерацією;
- розвивати німецько-польські взаємовідносини;
- вживати заходів щодо зміцнення ООН;

- посилювати європейську політику безпеки і оборони;
- проводити активну політику розвитку навіть у часи кризи.

Таким чином, як видно з викладеного, головними рисами німецької антикризової моделі є посилення ролі держави в регулюванні ринкових відносин, втручання в економіку за допомогою державного бюджету, підтримка малого і середнього підприємництва.

Якщо казати про вплив світової економічної кризи на зміну полярності, то тут слід зазначити, що вплив ЄС послабився, натомість, країні Азіатсько-Тихоокеанського регіону являють собою одними з найбільш колоритніших та неоднозначних в процесі глобальної трансформації. Об'єднання країн Південно-Східної Азії в одну велику структуру є природнім та неминучим процесом, який розгортається у відповідь на вимоги сучасної епохи – кризи глобальної фінансової системи. Трансформації економічних систем країн Азіатсько-Тихоокеанського регіону в посткризовий період 2010-2011рр. характеризуються такими особливостями:

- сповільнення економічного розвитку країн АСЕАН;
- зростання інфляції по всьому регіоні Південно-Східної Азії внаслідок зростання вартості нафтопродуктів;
- профіцит платіжного балансу, як основний двигун економічного відновлення, поступово скорочується;
- фондовий ринок демонструє різносторонню динаміку, не виявляючи тенденцій розвитку;
- монетарна влада країн АСЕАН здійснює жорстку грошово-кредитну політику для боротьби зі зростаючими цінами;
- ревальвація валют більшості країн АСЕАН по відношенню до долара США та їхнє знецінення по відношенню до валют торговельних партнерів, що позитивно відбилось на експортних поставаннях;
- низька фінансова уразливість, що забезпечується хорошим фіскальним балансом, невисокими темпами зростання зовнішньої заборгованості.

Проаналізувавши економічні показники в азіатському регіоні, у 2013 році зростання в країнах АТР поступово прискориться при зміцненні зовнішнього попиту і збереженні стійкого внутрішнього попиту. Приватному попиту сприятимуть адаптивна грошово-кредитна політика і, в деяких випадках, податково-бюджетна політика; ліберальні фінансові умови і стійкі ринки праці. В той же час, навіть при зменшенні глобальних ризиків великих відхилень ризики і проблеми, що виникають усередині регіону, стають помітнішими, включаючи фінансові дисбаланси в деяких країнах, що поступово збільшуються, і вірогідність того, що будь-яка втрата довіри до регіональної економічної політики може привести до порушень в потоках торгівлі і інвестицій. Для Азіатського регіону в цілому в 2013 році темпи зростання декілька підвищуються, приблизно до 5,8%, головним чином, в результаті відновлення зовнішнього попиту і тривалого активного внутрішнього попиту. Споживанню і приватним інвестиціям сприятимуть сприятливі умови на ринку праці (безробіття в декількох країнах знаходиться на найнижчому за останні роки рівні) і відносно ліберальні фінансові умови. Остання обставина пояснюється поєднанням адаптивної грошово-кредитної політики; швидкого зростання кредиту, особливо в деяких державах Асоціації країн Південно-східної Азії(АСЕАН); і продовження активного припливу капіталу, який минулого року сприяв зростанню цін акцій на 10% - 20% у більшості країн регіону.

Потенційна дія зовнішніх ризиків на країни регіону залишається значною. У разі серйозного глобального уповільнення зростання зовнішній попит, що знижується, робитиме потужний стримуючий вплив на більшість країн Азії з відкритою економікою, у тому числі за рахунок ефектів другого порядку від зниження інвестицій і зайнятості в орієнтованих на експорт секторах. Наприклад, по припущенню економістів, відбуватиметься переоцінка суверенних ризиків в країнах з розвинутою економікою, яка викличе подальше посилення податково-бюджетної політики і уповільнення зростання, темпи зростання країн Азії з ринком, що формується, в 2015-2016

роках знизяться в середньому на 1 відсотковий пункт. При деякому зменшенні глобальних ризиків великих відхилень ризику і проблеми зростання, що виникають усередині регіону, стають помітнішими. У ряді країн накопичуються проблеми фінансових дисбалансів і зростання цін на активи, що стимулюються швидким зростанням кредитування і ліберальними умовами фінансування.

Також в дипломній роботі була розглянута японська модель, «японське економічне диво». Японська економічна модель суттєво відрізняється від будь-якої у Європі чи у Північній Америці перш за все за рівнем участі держави у диверсифікованому регулюванні соціальних, економічних та ментальних відносин. У найкоротший історичний термін — приблизно третину століття — Японія з невеликої, відсталого, периферійної країни перетворилася на державу, яка активно розвивала свою економіку, насамперед, промисловість і здійснювала експансіоністську політику щодо своїх сусідів — Кореї, Китаю, Росії.

Винятковість японської економічної моделі полягає насамперед у тому, що для реалізації та великої віддачі були задіяні всі рушійні підйоми, які в сукупності працювали на досягнення однієї мети. Найголовнішою з них за значенням є широка реалізація людського потенціалу і, в першу чергу, інтелектуального, як наймобільнішого капіталу, що особливо актуально для сучасної ринкової кон'юнктури. Вдало сформовані гілки влади в Японії стали фактором, що об'єднав усе японське суспільство і налаштував його на творчу віддачу. На макрорівні здійснювалась політика протекціонізму вітчизняного виробництва. За допомогою «дешевого» кредиту, податкових стимулів, амортизаційних пільг, премій, моральної і матеріальної заінтересованості стимулювалося винахідство. Така політика сприяла розвитку прикладної науки на базі вищих навчальних закладів, у стінах яких створювалися лабораторії, науково-дослідні сектори, техноцентри. Їх основним завданням було прищеплення студентам навичок до експериментування і творчого втілення здобутих навичок.

У сучасних умовах Японія успішно використовує свої економічні й технологічні досягнення, змінює пріоритети в науково-технічному розвитку, вживає радикальних заходів з метою стабілізації та зміцнення національної валюти, зменшення імпорту і посилення експорту національних товарів, що дає їй реальні шанси стати одним із головних лідерів ХХІ ст. на міжнародній арені високорозвинених країн. На сьогоднішній день, Японія проходить вже третій етап трансформації. Передумовою останньої стала світова економічна криза 2008р. (попередні дві серйозні трансформації сталися після реставрації Мейдзи і після Другої світової війни). При цьому зовнішнє середовище функціонування японської економіки стає усе більш складною, і тому потрібний перехід від кількісного розширення до якісного поліпшення економічного потенціалу. І криза дає хороший шанс здійснити реформування виробничої і соціальної структури і запустити довгострокову стратегічну програму, націлену на тривалу перспективу, а не тільки на завдання відновлення кон'юнктури після кризи. Припущення щодо зміни напрямку економічного розвитку японської моделі почали з'являтися ще у 2005-2006рр. Була розроблена ціла низка програмних документів, в яких визначалися основні риси майбутньої економічної моделі, в рамках якої Японія могла б успішно існувати в глобальному економічному просторі. У 2006 р. в Японії була обнародована. Нова стратегія економічного зростання націлена на досягнення стійкого економічного розвитку в умовах довгострокової тенденції скорочення населення. Цю Стратегію розглядали як програму перебудови усієї економічної моделі Японії, доки світова фінансова економічна криза і прихід до влади в Японії коаліційного уряду в середині 2009 р. не внесли свої корективи в довгострокову стратегію розвитку.

Зараз можна тільки припустити, як зміниться економічна модель Японії, і якою її представляє нинішня політична еліта країни. В якості головної причини, що зумовила тяжкі для Японії наслідки кризи, урядові експерти вважають високу залежність економіки країни від зовнішнього ринку - від експорту в цілому і особливо експорту в США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз економічних систем : основні поняття теорії господарського порядку і політичної економіки / [Вэльш Томас, Крюссельберг Ханс-Гюнтер, Ляйпольд Хельмут, Майер Вільгельм, Петерхофф Райнхард]; під общ. ред. А. Шюллера і Х.-К. Крюссельберга. - [6-е видавництво, доп. та відр.]. - М.: ЗАТ "Видавництво "Економіка", 2010. – 317-346 с.
2. Астапов К. Л. Особливості розвитку економічних систем в сучасних умовах / К. Л. Астапов // Вісник Московського університета. Серія “Економіка”. – 2010. – №9. – С. 68–85.
3. Башнянин Г. І. Про періодичну матрицю економічних систем / Башнянин Г. І. – Л.: Вид-во Львівської комерц. академії, 2009. – 110-116 с.
4. Башнянин Г. І. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації / Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. – Львів: Коопосвіта, 2009. – 208-220 с.
5. Беляєв О. О., Бебело А. С. Економічна система: властивості, структура моделі // Вчені записки: Наук. зб. — Вип. 1. — К.: КНЕУ, 2008. — С. 16—22.
6. Бузгалин А. В. Колганов А. И. Порівняльний аналіз економічних систем : методологія і теорія(матеріали спецкурсу) .- Ч.1 / А. В. Бузгалин, А. І.-М.: Інфра-м, 2008.- С.114-127.
7. Видяпин В.И., Журавльова Г.П., Петраков Н.Я. та ін. Економічні системи: кібернетична природа розвитку, ринкові методи управління, координація господарської діяльності корпорацій / Пер з общ.ред.- Н.Я. Петракова; Видяпина В.И.; Журавльова Г.П. - М.: Інфра-м, 2008.
8. Грабинський І. М. Сучасні економічні системи: Тексти лекцій. — Львів: ЛДЦ, 2011. - 152-176 с.
9. Гражевська Н.І. Сутність і структура сучасних економічних систем / Н. І. Гражевська // Науковий вісник Чернівецького національного

університету: Збірник наук. праць. - Вип. 328-329. - Серія: "Економіка". - Чернівці: Рута, 2007 - С. 3-10.

10. Гриценко А. А. Ієрархія і мережеві структури в інституціональній архітектоніці економічних систем / А. А. Гриценко // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : Економіка. - Вип. 31-7(117). - Донецьк. : ДонНТУ, 2007. - С. 111-122.

11. Задоя А. А., Петруня Ю. О. Основи економіки: Навч. посіб. для вузів. - К: Вища шк., 2008. – 478-485с.

12. Колганов А.И., Бугалин А.В. Економічна компаративістика: Порівняльний аналіз економічних систем : Підручник. - М.: Інфра-м, 2009.

13. Мартін Шніцер. Порівняння економічних систем. — К.: Основи, 2007. – 492-519 с.

14. Білорус О. Г., Лук'яненко Д. Г. та ін. Глобальні трансформації і стратегії розвитку: Монографія. – К., 2008. – 416-424 с.

15. Лукінов І. І. Економічні трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). – К.: Книга, 2011. – 456-467 с.

16. Любимцева С. В. Трансформація економічних систем / Любимцева С. В. – М.: Економіст, 2011. – 443-457 с.

17. Платова Е. Економічні системи і їх трансформація / Е. Платова // Світова економіка і міжнародні відносини. - 2008. -№ 7. - С. 30-40.

18. Михайлушкин А. В. Економіка: Підручник для студ. екон. вузів. - М: Вищ. шк., 2010. – 369-399 с.

19. Афонцев С. Проблема глобального управління світогосподарською системою: теоретичні аспекти // Світова економіка і міжнародні відносини. - 2010. - №9. - С.65-69

20. Глобалізація фінансових ринків : рушійні сили і наслідки // Гроші і кредит. - 2009. - №5. - С.27-30.

21. Глобальні зміни і стратегії посткризового розвитку. Монографія / Білорус О.Г., Лук'яненко Д.Г. та ін.,(Переклад з укр. видання 1998 року) - К.: Ориане. – 2010. – 422-424с.

22. Губський Б. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. -- К.: Наукова думання, 2010. – 390-397 с.
23. Ключко В.П. Фінансова глобалізація: позитиви і негативи для перехідної економіки // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 5. - С.43-50.
24. Кондратьєв Н.Д. Основні проблеми економічної статистики і динаміки; Попередній ескіз /Підгот.: В.В.Іванов, М.С. Ковальова. Ізбр. соч. - М.: Наука. - 2011. – 536-567с.
25. Красавіна Л.Н., Смирнов А.Л. Міжнародний кредит: форми і умови. М.: ЮНІТІ. 2010. – 327-337с.
26. Луцишин З.О. Інтернаціоналізація потоків капіталу - основа фінансової глобалізації // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 30. - К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин - 2011. - С.81-96.
27. Луцишин З.О. Специфіка світових фінансових криз в умовах глобалізації. - Вісник ТАНГ. - 2012. - №8. - С.152-163
28. Луцишин З.О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації. - Київ.: Видавництво “Друк” - 2012. – 315-320с.
29. Економіка перехідного періоду: Учеб. посібник / Під ред. Ст. Ст. Радаєва, А. В. Бузгалина. - М: Вид-во МГУ, 2012. – 410-428 с.
30. Диба М. І. Регулювання в сучасній економічній системі: Монографія. — К.: КНЕУ, 2010. — 220-235 с.
31. Динкін А.А., Корольов І.С., Хесин Е.С. та ін. Світова економіка: прогноз до 2020 року / Під ред.- А.А. Динкіна, І.С. Корольова, Г.І. Мачаваріані. - М.: Магістр, 2008.
32. Кризові явища у світовій економіці та антикризова політика країн ЄС / За ред. В.М. Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозув., 2012. – 76-83 с.
33. Чистов М. С., Никифоров А. Є., Куценко Т. Ф. Державне регулювання економіки: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2009. – 316-319 с.

34. Людвіг Ерхард. Добробут для всіх / Пер. з нім. - М: Справа, 2010. – 307-332 с.
35. Кравченко І., Багратян Г. Криза та регулювання фінансової системи: уроки і перспективи // Вісник НБУ 2009.- № 1, січень.
36. Швайка М. Світова фінансова криза: заподій виникнення та шляхи подолання // Банківська справа 2009.- № 6, червень.
37. Уманців Ю. Глобальні фінансові виклики: світовий досвід і європейські реалії / К.: Ін-т екон. Прогнозув., 2009. – С. 73–85.
38. Фесенко М. Глобальна економічна криза: причини та наслідки / М. Фесенко // Зовнішні справи. – 2008. – № 12. – С. 31–34.
39. Гальчинський А. Світова фінансова криза: витоки, логіка трансформацій / А. Гальчинський // Дзеркало тижня. – 2008. – № 42. – 8 листопада. – С. 8.
40. Холодків Н. Витоки і масштаби глобальної фінансово-економічної кризи / Н. Холодків // Європа. - 2009. - № 5. - С. 4-5.
41. Яковлєв П. Антикризіві заходи Німецької влади / П. Яковлєв // ФРН - 2009. - № 5. - С. 16-18.
42. Мірошник Л. Г. Фундаментальні основи розвитку / Мірошник Л. Г. - Суми: "Університетська книга", 2013. – 265-288 с.
43. Гельбрас В. Ціна економічних успіхів Японії / В. Гельбрас // Світова економіка і міжнародні відносини. - 2007. - № 9. - С. 26-34.
44. Сидорович А. Формування національної моделі економіки в країнах Азії / А. Сидорович // Вісник НАН України. - 2012. - №17. - С. 58-66.
45. Економіка Сходу: Підручник / За ред. В. І. Кузицина. -М.: Вища школа, 2009. – С.113-129.
46. Історія світової економіки: Азіатсько-Тихоокеанський регіон : Підр. для вузів за напрямом «Економіка», спец. «Міжнародні економічні відносини »/ За ред. А. М. Маркової. Всерос. заоч. фін.-екон. ін-т. - М.: ЮНІТІ, 2010. – 112-145с.

47. Історія розвитку країн Азії в XIX-XXI ст. - М., 2007р., Т. 1, 145-158с., Т.2, 124-142с.
48. Шевчук О.В. Система безпеки Азійсько-Тихоокеанського регіону: фактори формування та тенденції розвитку: Монографія. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 168-184с.
49. Економічна історія азіатських країн. Курс лекцій. Н.І. Полетаєва, В.І. Голубович, Л. Ф. Пашкевич та ін; За заг.ред. В.І. Голубовича. - Мінськ.: НКФ «Екоперспектіва», 2011. - 45-69с.
50. Тимонін І.Л. Японія в глобальній економіці: сьогодення і майбутнє. - Глобальні виклики - японська відповідь, М., АІРО- XXI, 2008, с.151 - 175.
51. Відомості Євросоюзу щодо посткризової ситуації в розвинених країнах. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://europa.eu/pol/emu/index_en.htm
52. Відомості АТЕС щодо посткризових заходів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://publications.apesc.org/file-download.php?filename=2013_psu_APECEconomic-Trends-Analysis-April.pdf&id=1414
53. Action Plan to Restore Economic and Financial Stability of the Asian Region. ASEAN [Електронний ресурс] / Association of Southeast Asian Nations. – 2010. – Режим доступу: <http://www.asean.org/22158.htm> (14.04.2010).
54. ASEAN countries fighting financial crisis [Електронний ресурс] // – 2010.– Режим доступу: http://news.xinhuanet.com/english/2009-04/09/content_11157976.htm (04.09.2010).
54. Дії щодо плану відновлення економічної та фінансової стабільності Азіатського регіону. ASEAN [Електронний ресурс] / Асоціація Південно-східних Азіатських Націй. - 2010. - Режим доступу: <http://www.asean.org/22158.htm>(14.04.2010).
55. Офіційний сайт Агентства з Фінансових Послуг Японії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fsa.go.jp/en/>

56. World economic outlook: Crisis and Recoveries. – IMF, April 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/External/pubs/ft/weo/2009/01/index.htm>.

57. Офіційний сайт Japan Economic Foundation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jef.or.jp/journal/>